

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל א' פרקים א'-ב'

סיפור לידת שמואל פותח תקופה חדשה ובה שינוי מהותי בתולדות עם ישראל. ספר שמואל, ושמואל הנביא והשופט, מהווים חולית מעבר מהשפל העמוק של סוף תקופת השופטים אל ימי הזוהר של הממלכה המאוחדת.

"וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק א'

1 "וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן-הַרְמָתִים צוֹפִים" אלקנה וחנה מציגים אלטרנטיבה אישית, משפחתית ולאומית לחיי העם כפי שהכרנו בספר שופטים. עמדו על ריבוי הפנים בשינוי שמחוללים אלקנה וחנה ביחס לשיח עם הקב"ה, להתיחסות למשכן, לתפיסה הדתית ועוד.

2 "אֲנִי הָאִשָּׁה, הַנִּצְבֶּת עִמָּכָה בְּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל-ה': אֶל-הַנְּעָר הַזֶּה הִתְפַּלֵּלְתִּי" (א,כו-כז). חנה פותחת בתפילה אישית כואבת ומסיימת בשירת הודיה נשגבת. השוו בין שתי התפילות ועמדו על קווי הדמיון והשוני ביניהן. כיצד מאירים ההבדלים את דמותה של חנה ומטרות תפילותיה.

3 א. השורש שא"ל הרומז לשם שמואל מופיע בסיפור תשע פעמים (בפרק א,ז,כ,כז,כח; ובפרק ב, כ). בחנו את הופעותיו השונות ונסו לעמוד דרכו על דמותו הייחודית של שמואל הנביא ועל ייעודו. (שימו לב גם לקשר שבין השם למקום המשכן - שילה).

ב. עקבו אחר השלבים השונים בעלייתו הרוחנית של שמואל הנביא. עיינו בפרק ב פסוקים יא,יח, כא,כו; ובפרק ג פסוקים א,יט, שימו לב למילות היחס, לכינויים ולפרטי התיאורים בכל פסוק.

פרק ב'

4 שקיעת בית עלי ועליית שמואל מתוארות לסירוגין ושני התהליכים שזורים זה בזה. עיינו בצמד הפסוקים בפרק ב,יא-יב, יז-יח, כא-כב, כה-כו; ועמדו על השלבים השונים בהדרדרותו של בית עלי ובעלייתו של שמואל.

5 חטאם של בני עלי וענשו של בית עלי מפורטים בפרק ב בפסוקים יב-יז (החטא) כב-כה (אזהרה) כז-לו (עונש).

במה חטאו בני עלי? האם חטאם היה קשור לעבודת המשכן או חטא מוסרי? עיינו במקורות הבאים: השוו את פסוקים יג-יד בפרקנו לדברים יח,ג; פסוקים טו-יז לויקרא ז,לא; ופסוק כב לשמות לח,ח; להבנת המונח דעת ה' עיינו בהושע ד,א-ב; ישעיהו יא,ט; ירמיהו ב,ח; ט,כג

מכון חורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perak.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

”מִפְּנֵי שְׂוֹם שְׂכָל” < עיון

חז”ל למדו מתפילת חנה את הלכות תפילת לחש. עינו בגמרא להלן ובדקו אילו הלכות נלמדו מן התפילה. נסו לחשוב מדוע הפכה תפילתה האישית של חנה למודל לתפילת הרבים לדורות.

”אמר רב המנונא: כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (שמואל א א, ג)
”וחנה היא מדברת על לבה” מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו.
”רק שפתייה נעות” מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו.
”וקולה לא ישמע” מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו.
”ויחשבה עלי לשכורה” מכאן ששכור אסור להתפלל
”ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין” וגו’ אמר רבי אלעזר מכאן לרואה בחברו דבר שאינו הגון צריך להוכיחו” (ברכות לא: ע”א)

”וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא” < הרחבה

”ותדר נדר ותאמר ה' צבאות”

אמר רבי אלעזר: מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא 'צבאות' עד שבאתה חנה וקראתו צבאות.

אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד?

משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו. בא עני אחד ועמד על הפתח אמר להם: תנו לי פרוסה אחת ולא השגיחו עליו, דחק ונכנס אצל המלך אמר לו אדוני המלך מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת?

”אם ראה תראה” אמר ר' אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם אם ראה מוטב, ואם לאו תראה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכיון דמסתתרנא [שאסתתר] משקו לי מי סוטה ואי אתה עושה תורתך פלסתר [שקר, זיוף] שנאמר (במדבר ה) ”ונקתה ונזרעה זרע.”
”וחנה היא מדברת על לבה” אמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא: על עסקי לבה, אמרה לפניו: רבונו של עולם כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אחד לבטלה. עינים לראות, ואזנים לשמוע, חוטם להריח, פה לדבר, ידים לעשות בהם מלאכה, רגלים להלך בהן, דדים להניק בהן, דדים הללו שנתת על לבי למה לא להניק בהן? תן לי בן ואניק בהן: ואמר רבי אלעזר: חנה הטיחה דברים כלפי מעלה שנאמר ”ותתפלל על ה'” מלמד שהטיחה דברים כלפי מעלה.
(תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף לא, ע”ב)

עֲקָה / עמירה הנגי-הגני

הו קראתי אליך אֵלֶיךָ קריאות
אָנָּה הֲלַךְ קוֹלִי?
רָאִי צוּפָה קְשׁוּבָה לְבָאוֹת
חֲנָנִי, חֲנָנִי אֵלִי.
כְּזֹאת יְצַרְתָּנִי, תְּמִיכָה וְנֹאנָה
הֲאִם לֹא יִפְתִּי מֵאֵד?
הֲאִינִי טוֹבָה? הֲאִינִי טוֹבָה?
וּמָה יִבְקֶשׁ לִי עוֹד?
אֲדוֹן הַצְּבָאִים וְאֵילוֹת הַשָּׁדָה
רְבוֹן כָּל בְּשָׂר - עֲנֵנִי
עַל כָּל נֶטְף חֶסֶד אֶקְדֹּ וְאוֹדָה
חֲנָנִי, אֵלִי, חֲנָנִי.

(מתוך: ואני תפילתי, שירת התפילה של משוררים בני זמננו, אנתולוגיה בעריכת הלל ויס, ספרית בית אל, ע”מ 91)

מתן ואתא

מכון תורני לנשים ע”ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ”ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ”ך. מתן ירושלים